

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

RAPORT ANUAL DE ACTIVITATE ÎN DOMENIUL DE CERCETARE POSTDOCTORALĂ

1. DATELE PERSONALE ALE CERCETĂTORULUI POSTDOCTORAT

1.1. Nume:	NICOLAE
1.2. Prenume:	MARIAN
1.3. Codul unic de identificare:	9
1.4. Gradul didactic:	Conferențiar universitar
1.5. Locul de muncă actual:	Universitatea din București, Facultatea de Drept
1.6. Telefon:	0723288965
1.7. E-mail:	marian.nicolae@rdslink.ro, nicolmarian@gmail.com

2. TITLUL PROIECTULUI DE CERCETARE POSTDOCTORALĂ

Contribuții la studiul conflictului de legi în timp în materie civilă (în lumina Noului Cod civil)

3. DURATA PROIECULUI (3 ani)

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

36 de luni

4. ANUL PENTRU CARE SE FACE RAPORTAREA

2

5. OBIECTIVELE PROIECTULUI PENTRU ANUL DE RAPORTARE

	Obiective prevăzute*	Obiective realizate	Gradul de realizare**	Observații***
1.	Analiza principiului neretroactivității legii noi în lumina legislației, doctrinei și jurisprudenței	Analiza principiului neretroactivității legii noi în lumina legislației, doctrinei și jurisprudenței	Total	
2.	Analiza principiului aplicării imediate a legii noi în lumina legislației, doctrinei și	Analiza principiului aplicării imediate a legii noi în lumina legislației, doctrinei și jurisprudenței	Total	

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

	jurisprudenței			
3.				

* Conform Planului de lucru asumat prin Anexa 2, pct. 5.5 la contractul individual de cercetare postdoctorală.

** total / parțial / nerealizat.

*** Pentru activitățile realizate parțial sau nerealizate se argumentează.

6. ACTIVITĂȚILE PROIECTULUI PENTRU ANUL DE RAPORTARE

	Activități prevăzute*	Activități realizate	Gradul de realizare**	Observații***
1.	Cercetarea dispozițiilor legale incidente, a criteriilor de retroactivitate/neretroactivitate și studierea prevederilor legii de punere în aplicare a Noului Cod civil	Cercetarea dispozițiilor legale incidente, a criteriilor de retroactivitate/neretroactivitate și studierea prevederilor legii de punere în aplicare a Noului Cod civil	Total	
2.	Analiza principiului aplicării imediate a legii noi în lumina legislației, doctrinei și jurisprudenței	Analiza principiului aplicării imediate a legii noi în lumina legislației, doctrinei și jurisprudenței	Total	
3.				

* Conform Planului de lucru asumat prin Anexa 2, pct. 5.5 la contractul individual de cercetare postdoctorală.

** total / parțial / nerealizat.

*** Pentru activitățile realizate parțial sau nerealizate se argumentează.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

7. REZULTATELE REALIZATE ÎN ANUL DE RAPORTARE

Rezultate prevăzute*		Rezultate realizate	Gradul de realizare**	Observații***
1.	Formularea principiului neretroactivității și stabilirea conținutului și a domeniului său de aplicare	Formularea principiului neretroactivității și stabilirea conținutului și a domeniului său de aplicare	Total	
2.	Formularea principiului aplicării imediate a legii noi și stabilirea conținutului și a domeniului său de aplicare	Formularea principiului aplicării imediate a legii noi și stabilirea conținutului și a domeniului său de aplicare	Total	
3.				

* Conform Planului de lucru asumat prin Anexa 2, pct. 5.5 la contractul individual de cercetare postdoctorală.

** total / parțial / nerealizat.

*** Pentru activitățile realizate parțial sau nerealizate se argumentează.

8. CRITERII DE PERFORMANȚĂ PENTRU ANUL DE RAPORTARE

Criterii de performanță	Număr prevăzut	Număr realizat	Denumire**	Acknowledgement	Observații***
Lucrări științifice publicate în reviste de specialitate cotate pe plan internațional (publicații		1	<i>Din nou despre neconstituționalitatea art. 29 alin. 1 din Legea nr. 10/2001,</i>	„Această lucrare a fost finanțată din	

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

<p>internaționale sau cotate CNCSIS minim B+)</p>			<p><i>republicată, cu modificările ulterioare, Notă critică și explicativă la Dec. Curții Constituționale nr. 839/2008 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 pct. 60 din titlul I al Legii nr. 247/2005, articol publicat în Revista română de drept privat nr. 3/2011, pp. 210-245;</i></p>	<p>contractul POSDRU/89/1 .5/S/61968, proiect strategic ID 61968 (2009), cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013.”</p>	
<p>Lucrări științifice publicate în</p>					

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

reviste de specialitate recunoscute pe plan național (cotate CNCSIS cel puțin B sau de prestigiu de circulație națională chiar necotată CNCSIS)					
Lucrări științifice publicate ca monografii în edituri de la nivel național sau european în domeniul de cercetare postdoctorală ales		1	<i>Principiul neretroactivității și Noul Cod civil</i> , publicată, în vol. colectiv „Noile coduri ale României”, sub egida Conferinței Naționale, Noile Coduri ale României, Timișoara, România, Ed. Universul Juridic, 2011, ISBN 978-973-127, 24 de pagini	Această lucrare a fost finanțată din contractul POSDRU/89/1 .5/S/61968, proiect strategic ID 61968 (2009), cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013.”	

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

Lucrări prezentate la conferințe, seminarii, sesiuni de cercetare internaționale		5	<p>1. Participant la Conferința „Mica reformă”, Craiova, România, 21 ianuarie 2011, organizată de Baroul Dolj, Societatea de Științe Juridice, Institutul Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților, și susținerea prelegerii „Modificările aduse divorțului prin acordul soților prin Legea nr. 202/2010. Aspecte de drept material și drept tranzitoriu”.</p> <p>2. Participant la Conferința Națională Conferința Națională „Noile Coduri ale României”, Timișoara, România, 27-28 mai,</p>	<p>„Această lucrare a fost finanțată din contractul POSDRU/89/1 .5/S/61968, proiect strategic ID 61968 (2009), cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013.”</p>	

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

			<p>2011, organizată de Centrul European de Studii și Cercetări Juridice Timișoara, Facultățile de Drept din cadrul Universității de Vest din Timișoara și a Universității din București, și susținerea prelegerii Principiul neretroactivității și Noul Cod civil</p> <p>3. Participant la Conferința “Intrarea în vigoare a Noului Cod civil: realități și provocări legislative ale modernizării societății românești”, București, România, 30 iunie 2011, organizată de Ministerul Justiției, și susținerea prelegerii „Principiile de drept tranzitoriu și Noul Cod civil”.</p> <p>4. Participant la Uniunea Națională a Judecătorilor din România, Conferința “Codul</p>		
--	--	--	---	--	--

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

			<p>civil – teze și antiteze la Cluj”, Cluj-Napoca, România, 4-5 noiembrie, 2011, organizată de Uniunea Națională a Judecătorilor din România, cu prelegerea „Transferul proprietății și al riscurilor în lumina Noului Cod civil”</p> <p>5. Participant la Simpozionul Internațional “Sistemul juridic între stabilitate și reformă”, Craiova, România, 18-19 noiembrie 2011, Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept și Științe Administrative; Centrul de Cercetări Juridice Fundamentale, și susținerea prelegerii „Principiul aplicării imediate și Noul Cod civil”</p>		

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

Alte criterii de performanță*					

* Se vor completa, dacă este cazul, conform Planului de lucru asumat prin Anexa 2, pct. 5.5 la contractul individual de cercetare postdoctorală.

**Structura informațiilor pentru articole/monografii/participări la conferințe: autorul/ii, titlul, revista/manifestarea, ISSN/ISBN, paginație.

***Pentru criteriile de performanță nerealizate se argumentează.

9. IMPACTUL REZULTATELOR OBȚINUTE, CU SUBLINIAREA CELUI MAI SEMNIFICATIV REZULTAT OBȚINUT CU IMPACT DEMONSTRABIL

(maxim 2 pagini)

A. Prezentarea rezultatului cel mai semnificativ/relevant obținut

Din analiza aprofundată a dispozițiilor legale în vigoare, atât generale (cf. în principal: art. 15 alin. 2 din Constituție; art. 6 C. civ.), cât și particulare (îndeosebi dispozițiile tranzitorii ale Legii pentru punerea în aplicare a Noului Cod civil nr. 71/2011), precum și a celor vechi (cf., în principal: Decretul nr. 32/1954 pentru punerea în aplicare a Codului familiei și a Decretului privitor la persoanele fizice și persoanele juridice; art. 25 din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă; art. 58-61, 68 și 72 din Legea nr. 7/1996 a cadastrului și publicității imobiliare, art. II din Legea nr. art. II din

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

Legea nr. 288/2007 pentru modificarea și completarea Legii nr. 4/1953 – Codul familiei), inclusiv analiza doctrinei și jurisprudenței în materie, atât a practicii judecătorești, cât și a jurisprudenței Curții Constituționale, a rezultat, în mod indubitabil, că unele din chestiunile cele mai delicate și controversate în dreptul român continuă să fie aceea a criteriului retroactivității sau neretroactivității legii civile noi, pe de o parte, și a criteriului supraviețuirii sau nesupraviețuirii legii vechi odată cu intrarea în vigoare a unei legi civile noi. Aceasta, întrucât, așa cum am arătat, în rezolvarea acestor probleme s-au propus mai multe teorii: teoria drepturilor câștigate (dominantă în dreptul anglo-american actual), teoria aplicării imediate a legii noi (dominantă în dreptul român actual) și teoria normativă (în continuă ascensiune în dreptul continental, în special în dreptul francez). Fiecare din aceste teorii are atât avantaje, cât și dezavantaje. Astfel:

a) *Teoria drepturilor câștigate* asigură securitatea juridică deplină a drepturilor subiective civile, în special patrimoniale, definitiv dobândite de către persoanele fizice sau juridice, deoarece acestea nu mai pot fi răpite printr-o lege nouă, dar prezintă neajunsul că este o teorie limitată, fiind inaplicabilă drepturilor nepatrimoniale și mai ales situațiilor juridice legale, cum sunt raporturile de proprietate, raporturile de vecinătate, starea și capacitatea civilă a persoanelor, statutul juridic al persoanelor juridice, unde nu se poate vorbi de drepturi subiective veritabile și nici de drepturi câștigate propriu-zise, întrucât efectele juridice sunt determinate exclusiv de către lege, iar nu prin voința părților.

b) *Teoria aplicării imediate a legii noi* elaborată de Paul Roubier și împărtășită în România de prof. Mihail Eliescu și Octavian Căpățînă, fiind acceptată și de Curtea Constituțională asigură un câmp larg de acțiune legii noi în detrimentul legii vechi, de vreme ce legea nouă este aplicabilă nu numai situațiilor viitoare (*facta futura*), ci și situațiilor în curs de constituire, modificare sau stingere, dar și efectelor viitoare ale situațiilor anterior născute (*facta pendentia*), dar o astfel de teorie este criticabilă deoarece nu oferă un criteriu ferm în determinarea situațiilor juridice și nu ține seama de faptul că legea nu reglementează situații juridice ca atare, ci conduita, comportamentul subiecților de drept, astfel încât în determinarea legii aplicabile trebuie avute în vedere actele și faptele săvârșite de către acestea, iar nu efectele juridice generate de astfel de fapte.

c) În sfârșit, *teoria normativistă*, bazată pe analiza structurală a normei juridice, lansată de Jacques Héron, susține că trebuie făcută distincția între problema retroactivității sau neretroactivității legii noi, bazată pe data producerii faptului juridic generator, și problema supraviețuirii sau nesupraviețuirii legii vechi, bazată pe data nașterii situației juridice în curs de naștere, modificare sau stingere, în raport de care legea nouă este retroactivă ori de câte ori suprimă, modifică ori conferă alte efecte juridice unui fapt născut ori produs anterior intrării sale în vigoare, fiind însă de imediată aplicare ori de câte ori privește o situație juridică legală în curs de naștere, modificare sau stingere ori de câte ori astfel de situație (căsătoria, adopția etc.) subzistă după intrarea în vigoare a legii noi; în schimb, dacă situația juridică în curs este una contractuală, aceasta rămâne în principiu

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

supusă legii vechi, iar nu legii noi.

Alegerea uneia dintre aceste trei teorii nu este ușoară nici pentru legiuitor și nici pentru un doctrinar și, mai ales, pentru organul de jurisdicție, judecător sau arbitru, chemat să tranșeze un litigiu a cărui soartă este direct influențată de dispoziția legală aplicabilă: dispoziția legii vechi sau, dimpotrivă, dispoziția legii noi.

Ea presupune însă cunoașterea regulilor de drept tranzitoriu, efectele acestora și cadrul normativ în vigoare, în primul rând principiile de drept constituțional. Or, din acest punct de vedere, cum Constituția României interzice, în mod expres, retroactivitatea legii civile noi (art. 15 alin. 2), însemnează că elaborarea unei teorii de drept tranzitoriu care să ofere un criteriu ferm, sigur, cognoscibil și deopotrivă predictibil de retroactivitate/neretroactivitate este capital. În plus, chiar dacă legea fundamentală nu se ocupă și de problema supraviețuirii/nesupraviețuirii legii vechi, cunoașterea cazurilor de supraviețuire a legii vechi, precum și a criteriilor în baza cărora interpretul, în primul rând, judecătorul să poată opta între aplicarea legii vechi și a legii noi este, de asemenea, capitală, deoarece la data intrării în vigoare a legii noi, există situații juridice în curs, adică situații juridice neconsumate, astfel încât titularii acestora trebuie să știe dacă trebuie să se supună în continuare legii vechi, ori, dimpotrivă, să se supună exigențelor legii noi.

În acest cadru constituțional, Noul Cod civil (Legea nr. 287/2009) a instituit, pentru prima dată, un complex de reguli de drept tranzitoriu menită să rezolve, pentru viitor, chestiunile de drept tranzitoriu.

Tot astfel, cât privește înseși dispozițiile Noului Cod civil, este de remarcat că Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a acestuia, instituie, de asemenea, un set complex de reguli de drept tranzitoriu, atât reguli de aplicație generală, cât și reguli de aplicație particulare.

Ambele categorii de norme – art. 6 din Noul Cod civil și cele prevăzute de Legea nr. 71/2011 au caracter pragmatic,

A) Cât privește prevederile **art. 6 din Noul Cod civil, aplicarea în timp a legii civile**, guvernată de principiul general *tempus regit actum* (art. 6 alin. 1), se consacră, dându-se expresie deplină principiului securității juridice, cele două principii specifice și complementare: *principiul neretroactivității legii civile noi* asupra actelor, faptelor și situațiilor juridice încheiate, săvârșite sau produse ori, după caz, născute înainte de intrarea în vigoare a legii noi (art. 6 alin. 1 teza II, alin. 2, 3 și 4) și *principiul aplicării imediate a legii civile noi* tuturor actelor și faptelor încheiate sau, după caz, produse ori săvârșite după intrarea sa în vigoare, precum și situațiilor juridice născute după această din urmă dată (art. 6 alin. 5).

Situațiile juridice în curs de realizare rămân, de asemenea, supuse legii vechi, dându-se satisfacție principiului respectării drepturilor câștigate și principiului respectării așteptărilor legitime ale părților (art. 6 alin. 5, interpretat *a contrario*). Este cazul, spre exemplu, al prescripțiilor, decăderilor și

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

uzucapiunilor începute și neîmplinite la data intrării în vigoare a legii noi (art. 6 alin. 4) și, mai ales, al tuturor situațiilor juridice contractuale în curs de executare. În acest caz, se spune, legea veche „ultraactivează” sau „supraviețuiește” și după ieșirea ei din vigoare, aceste formule fiind, desigur, metaforice, iar nu exacte, deoarece, după intrarea în vigoare a legii noi, legea veche nu mai are putere normativă, fiind abrogată (cf. art. 6 alin. 1 teza I: „Legea civilă este aplicabilă cât timp este în vigoare” – s.n., M.N.).

Prin *excepție*, și fără a nesocoti, în mod flagrant, așteptările legitime ale părților, din considerente de oportunitate și, mai ales, de coerență internă a ordinii juridice, legea nouă este de *imediată și generală aplicare* și în privința efectelor viitoare ale situațiilor juridice zise „legale”, născute anterior intrării în vigoare a acesteia și derivate din starea și capacitatea persoanelor, din căsătorie, filiație, adopție și obligația legală de întreținere, din raporturile de proprietate, inclusiv regimul general al bunurilor, și din raporturile de vecinătate, dacă elementele sau condițiile de care depind aceste situații juridice subzistă după intrarea în vigoare a legii noi (art. 6 alin. 6).

B) La rândul **Legea pentru punerea în aplicare a Noului Cod civil**, conține dispoziții care se reglează atât la nivel de *principiu* (art. 3-5), cât și la nivel *particular*, uneori de detaliu (în special art. 13-19, 24-51, 55-82, 91-98, 102-189, 201-205, 207-209), modul de aplicare dispozițiilor Noului Cod civil, inclusiv a dispozițiilor modificatoare ale Legii pe punere în aplicare, față de actele, faptele sau situațiile juridice născute înainte de intrarea în vigoare a Noului Cod civil, sau, după caz, aflate în curs de constituire, modificare sau stingere.

Desigur, se poate pune întrebarea dacă toate aceste măsuri tranzitorii erau sau nu necesare, din moment ce există reguli de principiu în materie, statornicite nu doar în vechiul și Noul Cod civil (art. 1, respectiv art. 6), ci și în legea fundamentală care consacră principiul neretroactivității legii noi, cu excepția legii penale mai favorabile (art. 15 alin. 2)?!

Această întrebare este legitimă, însă nu trebuie omis faptul că, prin noul cod se realizează o profundă reformă a dreptului privat și, dacă între vechea și noua reglementare există și continuitate, cum este normal, există, de asemenea, și discontinuitate evidentă, marcată de soluții juridice noi, uneori, radical, diferite față de efectele prevăzute de legea veche, ceea ce însemnează și posibilitatea unor multiple și variate conflicte de legi în timp.

Ținând seama de aceste date fundamentale, este de remarcat că Legea r. 71/2011 de punere în aplicare a Noului Cod civil încearcă să realizeze un compromis între interesele particularilor în conservarea drepturilor și intereselor legitime dobândite sub imperiul legii civile vechi, adică a Codului civil din 1864, și interesele legiuitorului de a impune aplicarea legii noi, chiar și în cazul situațiilor juridice legale sau contractuale în curs. Emblematic sunt,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

În acest sens, prevederile art. 3-5 ale acestui proiect de lege, care enunțând, implicit, regula neretroactivității dispozițiilor Noului Cod civil, declară că prevederile acestuia se aplică, totuși, situațiilor juridice legale în curs. Într-adevăr:

- pe de o parte, se prevede, în termeni categorici, că „actele și faptele juridice încheiate ori, după caz, săvârșite sau produse înainte de intrarea în vigoare a Codului civil nu pot genera alte efecte juridice decât cele prevăzute de legea în vigoare la data încheierii sau, după caz, a săvârșirii ori producerii lor (art. 3); și

- pe de altă parte, se statuează că, prin excepție, „dispozițiile Codului civil sunt aplicabile și efectelor viitoare ale situațiilor juridice născute anterior intrării în vigoare a acestuia derivate din starea și capacitatea persoanelor, din căsătorie, filiație, adopție și obligația legală de întreținere, din raporturile de proprietate, inclusiv regimul general al bunurilor, și din raporturile de vecinătate, dacă aceste situații juridice subzistă după intrarea în vigoare a Codului civil” (art. 5).

Într-un domeniu în care interesele părților sunt divergente, aplicarea NCC unor situații juridice în curs, cum este cazul situațiilor contractuale, ar fi de natură să dejoace și, astfel, să nesocotească previziunile părților și, mai grav, să rupă echilibrul contractual. Pe de altă parte, sunt, dimpotrivă, situații în care interesul general reclamă aplicarea unei singure legi, cum sunt raporturile personale dintre soți ori raporturile de proprietate, caz în care legea nouă, în speță NCC, poate și trebuie să fie de imediată și generală aplicabilitate.

Desigur, în rezolvarea tuturor chestiunilor de drept tranzitoriu ridicate de intrarea în vigoare a NCC trebuie avute în vedere nu numai dispozițiile tranzitorii de principiu, ci și cele particulare, toate raportate la cerința respectării principiului constituțional al neretroactivității legii noi (art. 15 alin. 2 din Constituție) și pe acela al principiului proporționalității ori de câte ori este vorba de modificarea ex nunc a efectelor unor situații juridice născute înainte de 1 octombrie 2011.

B. Argumentarea noutății/originalității rezultatului și aprecierea impactului științific, citări în sistemul internațional, lansarea unor noi probleme și/sau soluții cu impact științific

Dreptul tranzitoriu, adică ansamblul normelor juridice care reglementează conflictul de legi în timp, ca urmare a reglementării succesive a aceleiași materii atât de legea veche cât și de legea nouă este una din materiile cele mai complexe ale dreptului în general, și ale dreptului privat în special.

În vederea rezolvării acestui conflict s-au propus atât de legiuitor, cât și de doctrină și jurisprudență mai multe soluții, fără ca acestea să fie pe deplin satisfăcătoare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

În esență, se admite, îndeobște, că aplicarea în timp a normelor de drept este guvernată de două principii:

1° Principiul neretroactivității legii noi.

2° Principiul aplicării imediate a legii noi.

Fiecare din aceste principii comportă anumite excepții – mai extinse ori mai restrânse – în funcție de caracterul normelor juridice aflate în discuție: norme de drept public ori norme de drept privat, după caz.

Totuși, este de remarcat și trebuie subliniat că simpla succesiune a unor dispoziții legale care reglementează, în mod diferit, conduita subiecților de drept, nu constituie izvorul, cauza *immediată* a unui conflict de legi în timp. Pentru aceasta e necesar să fie întrunite anumite *condiții*, fără de care nu se poate vorbi de un conflict de legi în timp și, pe cale de consecință nici de o chestiune de drept tranzitoriu, respectiv:

(i) să existe, de regulă, două dispoziții legale succesive, care reglementează, în mod diferit, una și aceeași conduită umană, în sensul că săvârșirea acesteia este susceptibilă să producă efecte juridice diferite în funcție de dispoziția legală aplicabilă, respectiv după cum este vorba de incidența legii vechi sau, dimpotrivă, de aplicabilitatea legii noi;

Spre ex., în materie **filiație**, art. 432 prevede că acțiunea în tăgada paternității este deschisă și tatălui biologic, în timp ce o astfel de acțiune este inadmisibilă în sistemul vechii legi (a Codului familiei);

Tot astfel, în materie de **divorț**, soțul divorțat are numai dreptul la întreținere, potrivit Codului familiei, în timp ce potrivit Noului Cod civil, acesta poate beneficia și de o prestație compensatorie.

În materie de **acesiune imobiliară**, Noul Cod civil face distincție după cum este vorba de lucrări autonome sau adăugate, cu caracter durabil sau provizoriu, iar în cadrul lucrărilor adăugate între lucrări necesare, utile sau voluptuare, distincții care nu se regăsesc, totuși, în Codul civil de la 1864;

Tot astfel, în materie de **obligații contractuale**, dacă, de ex., actualul cod vorbește de cauza obligației (art. 966-968), declarând (statuând) că obligația fără cauză, sau fundată pe o cauză nelicită nu poate produce nici un efect, fiind, așadar, nulă, Noul Cod civil nu mai reglementează cauza obligației, ci cauza contractului (art. 1.235), iar din punct de vedere sancționator lipsa cauzei atrage anulabilitatea contractului (art. 1.238), deci, nu nulitatea.

În fine, și fără a epuiza exemplele, în materie de **prescripție**, conform Decretului nr. 167/1958, orice clauză care se abate de la reglementarea legală a prescripției este lovită de nulitate absolută (art. 1 alin. 3), dar, potrivit Noului Cod civil convențiile privitoare la

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

- (ii) prescripție sunt, în principiu, admisibile (art. 2.515);
să existe un act, fapt sau cel puțin o situație juridică ori de fapt produsă ori născută înainte de intrarea în vigoare a legii și care este susceptibilă să producă anumite efecte juridice în lumina acestei din urmă legi.

Într-adevăr, dacă înainte de intrarea în vigoare a legii noi nu s-a produs nici un act sau ori nu există născută nici o situație juridică ori de fapt, durabilă sau permanentă, nu există nici un conflict de legi în timp, de vreme ce legea veche, prin ipoteză, n-a fost aplicabilă sau, după caz, legea nouă n-ar fi nici ea aplicabilă, din lipsă de obiect

Spre exemplu, dacă înainte de 1 octombrie 2011 nu s-a încheiat nici o înțelegere privitoare la regimul prescripției, nu se pune problema nulității ei, pe terenul vechiului cod și nici a valabilității ei, în lumina noului cod, după cum în absența unei reglementări a consiliului de familie, este firesc să nu fi existat nici un caz de constituire a acestuia, înainte de 1 octombrie 2011, această problemă interesând exclusiv perioada ulterioară intrării în vigoare a Noului Cod civil.

Cât privește *mijloacele* de rezolvare a conflictului de legi în timp, acesta este susceptibil de a fi soluționat cu ajutorul unor norme specifice, numite norme conflictuale sau instrumentale și care alcătuiesc ceea ce se cheamă dreptul tranzitoriu sau intertemporal.

Dreptul tranzitoriu, ca *ius supra iura*, este alcătuit din 2 categorii de norme:

- norme generale sau de principiu, edictate de legiuitor, pentru a rezolva orice conflict de legi în timp, indiferent de izvorul sau obiectul lor (art. 15 alin. 2 din Constituție; art. 6 din NCC; art. 3-5 din Legea pentru punerea în aplicare a NCC);
- norme speciale sau particulare edictate, în mod expres, pentru rezolvarea chestiunilor de drept tranzitoriu cauzate de intrarea în vigoare a unui anumit act normativ, norme care, în fond, reprezintă fie aplicații ale regulilor generale, fie derogări de la acestea (cazul normelor speciale tranzitorii cuprinse în Legea nr. 71/2011, mai sus citate).

În ce privește aplicarea dispozițiilor NCC, Legea nr. 71/2011, cum am arătat deja, reglementează în detaliu eventualul conflict de legi în timp între vechea reglementare civilă și noua reglementare, iar soluțiile avansate sunt dominate de respectarea principiului neretroactivității legii noi, precum și de supraviețuirea legii vechi în materie contractuală, dar și în cazul anumitor situații juridice legale (raporturile de vecinătate, răspunderea civilă delictuală, prescripția extinctivă, uzucapiunea etc.).

Criteriul retroactivității – data săvârșirii sau producerii actului sau faptului juridic – nu trebuie confundat cu criteriul aplicării imediate a legii noi – data nașterii situației juridice (a situației relevante din punct de vedere juridic), deoarece domeniul principiului neretroactivității este diferit de acela al

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

aplicării imediate a legii noi. Primul vizează trecutul, adică efectele unor acte sau fapte deja săvârșite sau produse, al doilea viitorul, adică efectele în curs ale unor situații continue, permanente de care legea leagă producerea anumitor efecte. juridice (precum starea de vecinătate, starea de proprietate, raporturile conjugale, raporturile locative etc.)

Spre ex., în cazul unui contract de vânzare, încheiat înainte de 1 octombrie 2011, chestiunea validității sau nevalidității lui reprezintă o problemă de retroactivitate/neretroactivitate, pe când chestiunea regimului dreptului de proprietate asupra bunului dobândit de către cumpărător, după intrarea în vigoare a NCC, reprezintă o problemă de aplicare imediată a legii noi sau de supraviețuire a legii vechi, după caz, problemă, așadar, distinctă de aceea a retroactivității/neretroactivității legii noi.

În esență, conform noului drept tranzitoriu, în cazul așa-numitelor **situații legale** – a situațiilor juridice permanente sau continue ale căror efecte sunt stabilite de lege – regula este aplicarea imediată a legii noi, excepția constituind-o supraviețuirea (art. 6 alin. 5 și 6 NCC; art. 5 alin. 2 L. nr. 71/2011). Într-adevăr, ori de câte ori este vorba de efectele viitoare ale unor situațiilor juridice născute înainte de 1 octombrie 2011, derivate din starea și capacitatea persoanelor, căsătorie, filiație, adopție, din raporturile de proprietate sau de vecinătate, acestea vor fi supuse dispozițiilor legii noi, în speță, Noului Cod civil, căci interesul general al aplicării uniforme, unitare și nediscriminatorii a unei singure legi este prioritar și benefic, în principiu, tuturor.

A contrario, în cazul **situațiilor contractuale**, regula este *supraviețuirea* legii vechi, iar nu aplicarea legii noi. Aceasta, întrucât interesul general al stabilității și previzibilității raporturilor obligaționale este mai puternic decât cerința aplicării uniforme a aceleiași legi, din moment ce părțile au avut în vedere legea veche, iar nu legea nouă, prin ipoteză, ipotetică, și care, în caz de aplicare, ar fi de natură să bulverseze echilibrul contractual. Această soluție a fost adoptată și de legiuitorul român, preferând aplicarea, în principiu, a legii vechi, iar nu a dispozițiilor NCC, tuturor situațiilor contractuale născute înainte de 1 octombrie 2011 (art. 102 alin. 1 L. nr. 71/2011).

Această filozofie merită a fi aprobată și datele ei principale merită a fi studiate pe larg în cazul lucrării monografice proiectate. Și această analiză, însoțită de comentarii și soluții teoretice și practice la fiecare problemă cercetată – criteriul de retroactivitate/neretroactivitate, gradele retroactivității, criteriul de supraviețuire/nesupraviețuire a legii vechi, limitele de aplicare a legii vechi, condițiile aplicării imediate și generale a legii noi, aplicarea unor dispoziții tranzitorii particulare (ca *lex tertia*) etc. –, va face însă obiectul de studiu al celui de-al treilea an al proiectului de cercetare postdoctorală, în cadrul căreia urmează a redacta o monografie având ca obiect contribuții la studiul conflictului de legi în timp în materie civilă în lumina Noului Cod civil.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

C. Auto-evaluarea impactului celui mai semnificativ rezultat

Analiza modului de interpretare și aplicare a principiilor dreptului tranzitoriu în materie civilă (în lumina Noului Cod civil), în principal a principiului aplicării imediate a legii noi, în speță a dispozițiilor Noului Cod civil, recent intrat în vigoare (1 octombrie 2011) este una din cele mai importante obiective actuale de cercetare în știința dreptului privat român, cauzată evident de trecerea de la o reglementare veche, în multe privințe depășită, cuprinsă în Codul civil din 1864, la o reglementare modernă, novatoare dar și însoțită de riscurile inerente unei reforme legislative majore. De aceea, stabilirea câmpului de acțiune a principiului neretroactivității legii noi și, mai ales, a principiului aplicării imediate și generale a legii noi, în speță a Noului Cod civil, și efectelor viitoare ale situațiilor juridice în curs (*i.e.* a situațiilor născute înainte de intrarea în vigoare a Noului Cod civil), precum și a situațiilor în care va continua să se aplice legea veche, în speță vechiul Cod civil din 1864 este o sarcină importantă a doctrinei și practicii judiciare, iar rezultatele prezentului proiect de cercetare vor fi utile acestui demers interesant, dar foarte dificil. Aceste rezultate vor fi concretizate, finalmente, într-o monografie concepută a fi finalizată în cel de-al treilea an de cercetare, care va cuprinde 2 părți majore:

- 1) *Principiul neretroactivității legii civile;*
- 2) *Principiul aplicării imediate a legii civile.*

Din analiza legislației, a doctrinei și jurisprudenței se degajă necesitatea unei noi abordări a dreptului tranzitoriu, a domeniului său de acțiune și, mai ales, a regulilor de bază cu caractere conflictual, toate, subsumate, principiul securității juridice, individuale și patrimoniale, și a principiul proporționalității. Alături de aceste două părți vor fi avute în vedere și unele chestiuni complementare legate de unele probleme speciale de drept tranzitoriu (ex. legea aplicabilă nulității actului juridic civil, legea aplicabilă formalităților de publicitate a drepturilor, actelor sau faptelor juridice, legea aplicabilă prescripțiilor, uzucapiunilor și decăderilor etc.).

10. NEREALIZĂRI/DIFICULTĂȚI INTÂMPINATE ÎN DERULAREA CERCETĂRII POSTDOCTORALE, ÎN ANUL DE RAPORTARE

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

Universitatea din
Craiova

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

11. PARTICIPAREA LA ACTIVITĂȚI ÎN CADRUL PROIECTULUI POSDRU/89/1.5/S/61968

A1. Sesiunea specifică de formare anuală (14 ore/sesiune), cu tema „*Egalitatea de gen, egalitatea de șanse, nediscriminarea, respectarea diversității, dezvoltarea durabilă și protecția mediului*” (prof. univ. dr. Simina Tănăsescu)

Participare/Neparticipare	Perioada
Participare	20-24 februarie 2012

A1. Modulul anual (14 ore/modul) de curs intitulat „*Managementul cercetării avansate în programele de pregătire pentru grupul țintă*” (conf. univ. dr. Elena Ionică)

Participare/Neparticipare	Perioada
Participare	23-25 martie 2012

Cercetător postdoctorat,

Nume și prenume: Nicolae Marian

Semnătură: _____